

Miljöberättelsen 2005 - Stadsmiljö och administration

Norrmalms lokala miljöprogram ska vara vägledande i enheternas och avdelningarnas arbete - generellt åtagande i verksamhetsplanen för år 2005

Enhetsspecifika åtaganden

Enheterna stadsmiljö, it och planering och avdelningarna personal och ekonomi har formulerat åtaganden i den lokala verksamhetsplanen för 2005, vilka följs upp i lokala verksamhetsberättelsen för 2005.

Uppföljning av målen i de lokala miljöprogrammet för 2005

Huvudrubrikerna följer de sex miljömålen i Stockholms miljöprogram.

Miljöeffektiva transporter

Miljökrav vid upphandling av maskiner och fordon

Vid upphandling av entreprenader och transporter skulle förvaltningen ställa miljökrav på fordon och maskiner.

Miljökrav ställdes på fordon och maskiner jämte andra miljökrav i upphandlingen av entreprenör för gatudriften inom Norrmalms stadsdelsområde. Kraven överensstämde med de gemensamma upphandlingskraven för Stockholm, Göteborg och Malmö.

Biltvätt med effektiv rening

Förvaltningens fordon skulle tvättas i anläggningar med effektiv rening.

En tjänstebil som är en miljöbil har tvättats i anläggning med effektiv rening.

Drivmedel

Förnyelsebara drivmedel skulle användas vid egna transporter.

Biogas har huvudsakligen använts som drivmedel till miljöbilen.

Miljöbil

Minst två av förvaltningens tjänstebilar skulle vara miljöbilar

Agenda 21 samordnaren har varit kontaktperson för förvaltningens miljöbilar gentemot miljöförvaltningen. Stadsmiljöenheten har genom LeasePlan hyrt en Volvo biogasbil och vård- och omsorgsavdelningen en Ford Focus etanol. Socialpsykiatriska enheten bytte under året till en Ford Transport 2003 och dieseldriven, eftersom ingen av de tillgängliga miljöbilarna uppfyllde enhetens behov när det gällde storlek och kostnad.

Bilpooler

Stadsdelens invånare skulle informeras om hur de kan ansluta sig till bilpooler.

Förvaltningen har deltagit i projektet *Samverkan för hållbart resande*, som är ett regionalt projekt med Vägverket som huvudfinansierare och i Stockholm Mobilitet, där gatu- och fastighetskontoret (senare trafikkontoret) var projektägare med finansiering från statliga Klimp och Stockholm Stads miljömiljard. Stadsmiljöenheten medverkade i bl.a. delprojektet Bilpoolslansering. Tillgången till parkeringsplatser i innerstaden för bilpoolsbilar har varit låg och enheten har därför avvaktat med informationsinsatser för allmänheten. Frågor om bilpool

har kunnat hänvisas till webbplatsen www.bilpool.nu, som ägs av Vägverket. Nämnden har medverkat till att frågan om parkeringsplatser medfört att gatu- och fastighetsnämnden beslutat att uppdra åt trafikkontoret och Stockholm Parkering att underlätta för bilpoolsparkering i samarbete med stadsdelsförvaltningarna i innerstaden. Därutöver har förberedelser gjorts för att kartlägga förvaltningens resor i tjänsten för att undersöka möjligheterna till eventuell bilpool på förvaltningen. På Norrmalm finns två bilpools för hushåll vilka drivs av CityCarClub. Arbetet med bilpool fortsätter under 2006.

Säkra varor

Ekologiskt producerade livsmedel

Den KRAV-märkta andelen livsmedel som köps in skulle öka till minst 15 %.

Totalt för förvaltningen har 12,8 % inköpta ekologiska livsmedel redovisats och är en uppgång jämfört med 2004 (3 %). Uppföljningen i förvaltningen har skett genom att livsmedel som är ekologiskt producerade redovisats på ett särskilt konto (6442). Andelen torde dock vara högre, eftersom flera enheter av olika skäl inte särkonterat inköpta livsmedel. I denna procentsats finns inte heller den upphandlade kosthållningen för skolor och äldreomsorgen. Dessa har redovisat andelen ekologiska livsmedel separat. Amica Fazer AB/HJ Service (skolor) har köpt in 18,7 % ekologiska livsmedel och Invita (skolor) 10,1 %, en klar ökning jämfört med 2004. Medirests (äldreomsorgen) andel har däremot endast varit någon promille. Av inköpta livsmedel från ICA Meny har 6,6% varit ekologiska.

Kontoret har kaffeautomater på tre våningsplan med ekologiskt kaffe. Förtäring i samband med miljökurser och miljörelaterade möten har alltid bestått av ekologiska produkter till 90-100 %. Stadsmiljöenheten har så långt det varit möjligt köpt ekologisk frukt till fruktkorgen, som är en del av friskvården på förvaltningen. Detta har inte kunnat redovisas på krav-kontot i kontoplanen, eftersom det räknas som personalrepresentation och inte livsmedel.

Varor/produkter

Krav skulle vid upphandling ställas på vilka ämnen som ska undvikas.

I upphandlingen om gatudrift ställdes krav på att ämnen som förekommer i Kemikalieinspektionens begränsningsdatabas inte får användas (arbetet med upphandlingen påbörjades 2004). Omfattande miljökrav vid kemikalieanvändning ställdes i upphandlingen om klottersanering (gemensam för flera förvaltningar). Planeringsenheten har krävt miljövänliga produkter och har t.ex. begärt att PVC ska undvikas.

Vid inköp skulle de varor väljas i första hand vilka är miljömärkta eller uppfyller kraven för detta

Miljövänliga varor har alltid valts i första hand. Undantag kan ha varit i enstaka fall om prisskillnaden varit alltför stor jämfört med mindre miljövänliga alternativ.

Förvaltningen skulle informera allmänhet och egen personal om vilka ämnen som bör undvikas vid inköp

Rådgivning har getts till dem som kontaktat konsumentvägledaren. Dessa har bl.a. fått information om alternativa produkter som rekommenderats av Konsumentverket, Allergiförbundet och Svenska Naturskyddsföreningen.

Information från konsumentförvaltningen och Konsumentverket har skickats till enheterna och information om vilka ämnen som bör undvikas vid inköp fanns som information på förvaltningens intranät. I första hand miljöombuden har också erbjudits plats i ett seminarium

om kemikalier i vardagen.

Hållbar energianvändning

Minska elanvändningen

Förvaltningen skulle minska sin elanvändning med 5 % jämfört med 2004.

Förvaltningen saknade fortfarande en samlad statistik från Fortum Market AB över förvaltningens elanvändning för att kunna göra en bedömning om elanvändningen minskat i förvaltningen. Planeringsenheten har medverkat till att eleffektivisering utförts vid olika enheter genom att anlita konsult från Ångpanneföreningen. Förvaltningen har även till Sisab framfört önskemål om eleffektivisering vid skolor.

Kontoret har som tidigare år haft en elpolicy: ”Vi ändrar vårt beteende när det gäller elanvändningen genom att släcka lyset i tomma rum, alltid stänga av datorn när vi går hem samt stänga av bildskärmen när vi lämnar rummet i mer än 20 minuter. Apparater lämnas aldrig i standbyläge utan stängs av”. Personalavdelningens miljöombud informerade efter en utbildning om elbesparingsmöjligheter för personalen vid en arbetsplatsträff. För att få genomslag fullt ut krävs dock att chefer på alla nivåer ställer krav på medarbetarna och samtidigt föregår med gott exempel.

Allmänheten och anställda skulle kunna få energirådgivning

Information om möjligheterna att få energirådgivning från Energirådgivningen och miljöförvaltningen har spridits genom annons i lokaltidningen Vi i Vasastan, Norrmalms webbplats och på förvaltningens intranät. Rådgivning har även kunnat ges när konsumentvägledaren kontaktats av enskilda personer. Information har spridits om olika energiprojekt som riktat sig till fastighetsägare, allmänhet och skolor.

Utbildning i eleffektivisering för personalen skulle erbjudas

Agenda 21 samordnarna i innerstaden har anordnat utbildning i att spara energi. Från förvaltningen deltog 6 personer.

Ekologisk planering och skötsel

Skötsel av naturmark

Skötseln av naturliga och kulturpräglade biotoper skulle vara ekologiskt inriktad i samarbete med stadens ekologer och anpassas till skyddsvärda arter enligt ArtArken.

För att gynna den biologiska mångfalden har döda träd fått stå kvar i Bellevueparken och lövstädades inte bort utan gav gödning för marken.

I Vanadislunden har en slänt fagats före midsommar för att så småningom kunna utvecklas till en blomsteräng. Längs Bellevue strandpromenad har buskagen beskurits för att behålla brynkaraktären.

Förvaltningen anser att det skulle ha behövts en skötselplan för Bellevueparken men har måst avvakta en samlad sådan för hela nationalstadsparken. Samarbete med stadens ekologer har inte ägt rum.

Berörd personal skulle delta i utbildning av skötselarbetet för park och naturmark för att befrämja den biologiska mångfalden.

Under verksamhetsåret har ingen från förvaltningen eller någon från parkentreprenaden deltagit i sådan utbildning.

Skyddsvärda arter

Hänsyn skulle tagits till skyddsvärda arter även utanför den traditionella naturmarken
I Vanadislunden finns den relativt ovanliga gulsippan och smånunneörten. I Vasaparken växer blommande stornunneört men även liten nunneört.

Saltning

Saltning skulle begränsas till särskilt angelägna platser
Saltning har endast skett på huvudgator och i första hand bussgator. Förvaltningen deltog i stadens försök med alternativa medel för halkbekämpning och dammbindning på enstaka gator på Norrmalm. Försöket utvidgas under nästa år.

Dagvatten

Förvaltningen skulle förebygga en minskning av föroreningar i dagvattnet
Förvaltningen har i upphandlingen om gatudrift ställt miljökrav på arbetsmaskiner och fordon.

Förvaltningen deltog i en arbetsgrupp som letts av Stockholm Vatten AB för genomförande av dagvattenstrategin. Frågor som behandlats har varit bl. a. program för utbyggnad av dagvattenanläggningar, rening och återvinning av halkbekämpningsmedel och information. Förvaltningen medverkade även i en styrgrupp för ett nationellt projekt om hantering av halkbekämpningsmaterial.

Ett seminarium genomfördes för allmänheten i hur dagvatten kan användas som en resurs på gården.

Bevaka grönytor i planremisser

Bevarande av grönytor skulle bevakas och nya föreslås i planremisser.
Förvaltningen har inte föreslagit nya grönytor i detaljplaner utan endast förbättringar av redan existerande grönytor.

Planremisser*1. Blekholmen - 60 lägenheter vid Blekholmsgatan*

Förvaltningen föreslog att man bör pröva möjligheten till infiltration av dagvatten vid Blekholmsterassen för att förbättra miljön i parken och menade att en anläggning i form av en bäck som mynnar i Klara sjö skulle kunna bidra positivt till grönytan. Vidare framhöll förvaltningen tidigare synpunkter om att förbättra miljön för gångstråk och parker vid Klara Sjö.

2. Kv Putten – nytt gårdshus med kontor i kvarteret mellan Malmskillnadsgatan, Sveaägen och Oxtorgsgatan

Förvaltningen har i sitt remissvar önskat att de träd vilka enligt planförslaget skulle försvinna i största möjliga mån skulle bevaras.

Övrigt*Aktualitetsprövning av ÖP 99 samt Vision Stockholm 2030*

Förvaltningen har i sitt remissvar framhållit konflikten mellan att bygga staden inåt och att bibehålla små grönområden i nära anslutning till bostadsområdena. Nästa översiktsplan borde

på ett bättre sätt belysa dessa motsättningar. Vidare framhöll förvaltningen att Vision 2030 hade bort innehålla en strävan att behålla och utveckla stadens gröna strukturer.

Program för Norra Stationsområdet

Förvaltningen har framhållit att det är mycket viktigt att det kommer att finnas mindre bostadsnära grönytor i det nya programområdet. Vidare poängterades att Norrmalm har brist på grönytor och att det därför är viktigt att skapa en attraktiv förbindelse mellan stenstaden och grönområdena vid Brunnsviken. Ett seminarium för nämndens ledamöter och tjänstemän genomfördes inför remissbehandlingen av programförslaget. Medverkade gjorde några fackförvaltningar och Stockholms BioScience och KI.

Fördjupat program för västra delen av Vasaparken

Förvaltningen ställde sig mycket positiv till att Västra parken Sabbatsberg skulle få ett mer grönt uttryck och till viss del kunna avlasta Vasaparken. Förvaltningen var mycket positiv till att Glemmes terrasser rustas upp. Vidare framhölls att förskolegårdens yta tillhörande Torsgränd 17-19 inte borde minskas bl.a. p.g.a. gårdens gröna kvaliteter. Förvaltningen påpekade att kompletteringsväxterna som ska ge en mer grön inramning av parkleken i Vasaparken inte får medföra att platsen blir otrygg för ungdomar på grund av dålig insyn. I synnerhet som parkleken används av ungdomar även kvällstid för t.ex. bollspel.

Naturupplevelser för barn

Barn skulle få möjligheter till naturupplevelser under pedagogisk ledning

Förvaltningen medverkade i planeringen av projektet Upptäck naturen i innerstaden till vilket Stockholms naturskyddsförening fått miljömiljardsmedel och som riktar sig till förskolor och skolor samt allmänheten. Det handlar om att ge pedagoger verktyg till att ge naturupplevelser.

Förvaltningen tecknade ett brukaravtal med en skola om att nyttja en del av parkmark till odling. Skolan fick stöd att komma igång med sin odling.

Miljöeffektiv avfallshantering

Underlätta för källsortering

Enheten skulle underlätta för förvaltningens verksamheter att källsortera

Miljöanslaget på enheten har subventionerat pedagogisk källsortering vid ytterligare fem förskolor. Det innebär att alla avfallslag utom matavfall kan källsorteras tillsammans med barnen i särskilda skåp designade för förskolor.

Diskussioner har inletts med renhållningsförvaltningen i anslutning till miljömiljardsprojektet om separat insamling av matavfall. Det har handlat om kökssystem för några av förvaltningens storkök. Arbetet med detta fortsätter under 2006.

Förvaltningen medverkade i en arbetsgrupp, som letts av stadsledningskontoret inför en ny central upphandling riktad till renhållningsentreprenörer om hämtning av verksamhetsavfall från stadens alla verksamheter. Genomförande sker år 2006.

På Tulegatan infördes en helhetslösning för källsortering under år 2002. Planeringsenheten har regelbundet informerat personalen om rutinerna för källsorteringen.

Minskad avfallsmängd

Förvaltningen skulle minska mängden kontorspappersavfall

Information har getts på olika möten om vikten av att skriva ut/kopiera dubbelsidigt. För att stävja antalet onödiga utskrifter har en del av personalen en användarkod för s.k. säkra utskrifter i skrivaren. Beslut har fattats att alla på kontoret ska övergå till detta. Det nya ekonomisystemet har dessvärre medfört att en mängd papper skrivs ut automatiskt i onödan.

Information om avfallshantering

Förvaltningen skulle bidra till att sprida information om avfallshanteringen i stadsdelen.

Information om avfallshanteringen har funnits på Norrmalms webbplats med länk till renhållningsförvaltningen och har även kontinuerligt getts i annonser i Vi i Vasastan. Det har gällt den mobila miljöstationen för farligt avfall och den nya återvinningscentralen Vanadis.

Information har även funnits på Agenda 21 innerstadens gemensamma webbplats.

Informationsmaterial har delats ut i publika sammanhang som vid gårdsvandringar och på seminarier. Många frågor, klagomål och synpunkter från allmänheten i stadsdelsområdet om avfallshanteringen har besvarats via telefon, e-post eller brev och flera medborgarförslag har beretts. Många frågor har gällt skötseln av återvinningsstationerna.

Möte har hållits med alla de parter som är involverade i återvinningsstationerna på Norrmalm för att förbättra och förtydliga ansvar och skötsel för dessa.

Genom projektet Sortera Mera!- fastighetsnära källsortering har också information och rådgivning kunnat ges. Projektet har drivits av åtta stadsdelsförvaltningar med medel från miljömiljarden. Fem fastigheter på Norrmalm har fått information om hur de skulle kunna införa eller förbättra avfallshanteringen. Förvaltningen tillsammans med Sortera Mera medverkade i festivalen Ung08 i Kungsträdgården med information och tävlingar om källsortering för ungdomar.

Ett seminarium om källsortering anordnades inom ramen för Grönskande levande gårdar. Internt genomfördes utbildning för miljöombud m.fl.

Förvaltningen skulle bidra till att olika system för källsortering och avfallshämtning nära de boende skulle skapas och prövas i stadsdelsområdet.

Arbetet för detta kanaliseras genom projektet Sortera Mera!. Fem fastigheter på Norrmalm har fått hjälp. Projektet tillsammans med förvaltningen och HSB Morkullan drev frågan om att anlägga en pilotanläggning för underjordisk avfallshantering (Amsterdammodellen) i kvarteret Morkullan. Planerna måste dock skrinläggas främst p.g.a trögheten hos stadsbyggnadskontoret. Andra hinder har varit bristande samsyn och samverkan mellan Arbetsmiljöverket, Förpacknings- och tidningsinsamlingen, stadsbyggnadskontoret och renhållningsförvaltningen. Projektet fortsätter under 2006.

Sund inomhusmiljö**Obligatorisk ventilationskontroll**

I skolor och förskolor skulle bevakas att bevis på OVK och när den blev godkänd anslås
Enheter har själva bevakat att OVK genomförts och har kontaktat förvaltningens lokalintendenter om problem uppstått.

Handlingsprogram för allergi och astma

Handlingsprogrammet för allergi och astma skulle användas som resurs.

Agenda 21 samordnaren har förmedlat information till förvaltningens personal om allergiutbildning arrangerad av konsumentförvaltningens kostenhet.

Övrigt miljöarbete**Miljöutbildning**

Agenda 21 samordnarna/miljösamordnarna i innerstadens stadsdelsförvaltningar har arrangerat gemensam miljöutbildning för i första hand förvaltningarnas miljöombud i nedanstående ämnen.

- Miljöombudsutbildning för olika verksamhetsområden
 - Förskola – 9 deltagare från Norrmalm
 - Skola – 1 deltagare från Norrmalm
 - Kontor – 5 deltagare från Norrmalm
 - Äldreomsorg – 3 deltagare från Norrmalm
- Grundläggande miljöutbildning för nya miljöombud - 4 deltagare från Norrmalm
- Bondens ekologi - studiebesök på ekologisk gård – 1 deltagare från Norrmalm
- Elanvändning i våra verksamheter – 6 deltagare från Norrmalm
- Kostutbildning (arrangör kostenheten) – ingen uppgift på antal deltagare
- Egenkontroll – livsmedel – uppdragsutbildning, 21 deltagare från Norrmalm
- Studiebesök Henriksdals reningsverk – 2 deltagare från Norrmalm
- Miljöinspirationsdag för miljöombud – 21 deltagare från Norrmalm

Kylmaskiner

Förvaltningen har anlitat ett servicebolag som kontrollerat samtliga kylmaskiner som förvaltningen har ansvar för i skolorna. Det resulterade i att köldmedium bytts ut vid Matteus skola.

Hälsoarbete

Totalt deltog 114 personer från Norrmalm varav 49 från Tulegatan i trafikkontorets utmaning Gå och cykla till jobbet under 3 månader. Förvaltningen erhöll pris för att ha gått flest kilometer. På avdelningarna har funnits utbildade hälsocoacher och där personalsekreteraren hållit samman gruppen genom att anordna träffar och utbildning. Under året genomfördes ett inspirationsseminarium för hälsocoacher om bl. a. livsstil. Genom STAR (personalföreningen för idrott, motion och kultur) utbildades elva nya hälsocoacher i förvaltningen.

Information

Informationsmaterial har funnits i receptionen, vid nämndens öppna sammanträden och andra publika möten. Information om miljö för personalen har lagts ut på förvaltningens intranät där Agenda 21 samordnaren ansvarat för innehållet och varit webbredaktör. På den publika webbplatsen har informatören lagt in aktuella miljö- och Agenda 21 frågor. Sammanställningen *Vad händer på Norrmalm* har uppdaterats kontinuerligt under året.

Agenda 21

Förvaltningen skulle verka för utåtriktat miljöarbete i samverkan med boende, verksamma och näringsliv inom områdena närmiljö, transporter, fastighetsnära källsortering och dagvatten i gårdsmiljö

Agenda 21 arbetet har under året bedrivits i projektform främst inom områdena närmiljö, fastighetsnära källsortering, resor och transporter, miljödiplomering av företag och naturguidning.

Närmiljö

Förvaltningen fortsatte samarbetet med gårdsutveckling inom ramen för Grönskande levande gårdar. Förvaltningen subventionerade tre gårdar för att komma igång med sitt gårdsarbete. Ett inspirationsmöte, två gårdsvandringar och ett seminarium om vatten som resurs på gården har genomförts på Norrmalm. Förvaltningen medverkade vid utgivningen av tre nyhetsbrev.

Vidare fick en skola starthjälp för att anlägga odlingar i en del av ett parkområde inom ramen för brukarmedverkan. En broschyr för brukarmedverkan har producerats gemensam för innerstadsförvaltningarna.

Fastighetsnära källsortering

Förvaltningen deltog i projektet Sortera Mera! – fastighetsnära källsortering, vilket finansieras av miljömiljardmedel och drivs av tio stadsdelsförvaltningar gemensamt. En metod för information om och planering för fastighetsnära källsortering utvecklades i pilotfastigheten HSB Morkullan på Birger Jarlsgatan. På Norrmalm har under året ytterligare fyra fastigheter av varierande storlek fått stöd från projektet. Förvaltningen deltog tillsammans med projektet under Ung08 festivalen i Kungsträdgården och nådde på så sätt en stor mängd ungdomar med information och tävlingar kring källsortering.

Förvaltningen har i sitt remissvar på ny avfallsplan tagit med synpunkter baserade på erfarenheter från projektet.

Resor och transporter

Förvaltningen deltog i det regionala projektet Samverkan för hållbart resande inom de bägge delprojekten Bilpoolslansering och Säker och lekvänlig skolväg. En nyproducerad film och broschyr om ”vandrande skolbuss” har under året introducerats i skolorna på Norrmalm.

Inom ramen för den europeiska trafikantveckan och I stan utan min bil genomfördes olika aktiviteter, i vilka förvaltningen deltog. Karlbergs skolor och Matteus skola deltog i tävlingen Gå och cykla till skolan. 6 % av förvaltningens personal deltog i utmaningen Gå och cykla till jobbet och fick ett hederspris för att ha gått flest kilometer.

För nämndens ledamöter och tjänstemän genomfördes ett seminarium om exploateringsområdet Norra Station, där bl.a. framtida res- och transportsätt var i fokus. Bl.a. genomfördes en rundresa i exploateringsområdet med en av SL:s bränslecellsbusar.

Förvaltningen deltog i planeringen av projektet Stockholm Mobilitet, som drivs av trafikkontoret med miljömiljards- och klimpmedel. Starten blev p.g.a. omorganisationen av f.d. gatu- och fastighetskontoret dock kraftigt försenad.

Miljödiplomering av småföretag

Sju företag/organisationer på Norrmalm miljödiplomerades vid en ceremoni i Stadshuset. Under året påbörjade 11 nya företag/organisationer sitt miljöarbete eller anmälde sitt intresse att delta. På Norrmalm blev totalt 9 företag/organisationer, varav en förskoleenhet, aktuella för miljödiplom, vilka delas ut i februari 2006.

Naturguidning

Norrmalm, övriga stadsdelsförvaltningar i innerstaden och Stockholms naturskyddsförening påbörjade ett samarbete i projektet Upptäck naturen i innerstaden, vilket riktar sig till förskolor, skolor och allmänheten. SNF har erhållit miljömiljardsmedel för detta.

Klimatprojekt

Förvaltningen deltog i projektet Konsumera smartare och minska växthuseffekten, vilket drivs av miljöförvaltningen. Förvaltningen har medverkat vid utvecklingen av metoder för projektet samt vid rekryteringen av försöksfamiljer till projektet på Norrmalm. Arbetet i projektet fortsätter under 2006.